ВЕЋУ ЗА МАСТЕР, СПЕЦИЈАЛИСТИЧКЕ И ДОКТОРСКЕ СТУДИЈЕ УНИВЕРЗИТЕТА У БЕОГРАДУ – ФАКУЛТЕТА ЗА СПЕЦИЈАЛНУ ЕДУКАЦИЈУ И РЕХАБИЛИТАЦИЈУ

ИЗВЕШТАЈ О ОЦЕНИ ПОДОБНОСТИ ТЕМЕ, КАНДИДАТА И МЕНТОРА ЗА ИЗРАДУ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

Тема: ПОВЕЗАНОСТ ШКОЛСКЕ КЛИМЕ И ПРОБЛЕМА У ПОНАШАЊУ КОД УЧЕНИКА МЛАЂИХ РАЗРЕДА ОСНОВНЕ ШКОЛЕ

Кандидат: Маша Јовановић

I ПОДАЦИ О КОМИСИЈИ

Веће за мастер, специјалистичке и докторске студије Универзитета у Београду – Факултета за специјалну едукацију и рехабилитацију, на седници одржаној 07.10.2014. године, на основу члана 52. тачка 7. Статута Факултета, као и на основу предлога Одељења за превенцију и третман поремећаја понашања, донело је одлуку бр. 4/75 о образовању Комисије за оцену подобности теме и кандидата за израду докторске дисертације под називом *Повезаност школске климе и проблема у понашању код ученика млађих разреда основне школе* кандидаткиње Маше Јовановић, мастер учитеља.

У Комисију за оцену подобности теме и кандидата за израду докторске дисертације су именовани:

1. Др Весна Жунић-Павловић, редовни професор, ужа научна област Теоријски и методски приступи у превенцији и третману поремећаја понашања, запослена на Универзитету у Београду – Факултету за специјалну едукацију и рехабилитацију, изабрана у звање редовног професора 2014. године;
2. Др Бранислава Поповић-Ћитић, ванредни професор, ужа научна област Теоријски и методски приступи у превенцији и третману поремећаја понашања, запослена на Универзитету у Београду – Факултету за специјалну едукацију и рехабилитацију, изабрана у звање ванредног професора 2013. године;
3. Др Вељко Банђур, редовни професор, ужа научна област Дидактика, запослен на Учитељском факултету Универзитета у Београду, изабран у звање редовног професора 1994. године.

II ПОДАЦИ О КАНДИДАТУ

Маша (Милан) Јовановић рођена је 09.09.1985. године у Београду, где је завршила основну школу и гимназију. Запослена је у Основној школи „Веселин Маслеша“ у Београду. Основне и мастер студије завршила је на Учитељском факултету Универзитета у Београду. Докторске студије на Факултету за специјалну едукацију и рехабилитацију уписала је 2011. године. Положила је све испите предвиђене програмом докторских студија, са просечном оценом 8,9.

Приказ научних и стручних радова са оценом

1. Јовановић, М. (2013). Поремећаји понашања код деце основношколског узраста. *Учитељ, 31* (2), 275-286.

Рад садржи целовит и систематичан преглед резултата новијих истраживања о појавним облицима поремећаја понашања ученика основне школе, ризичним факторима који делују у школској средини и потребама ученика са поремећајима понашања за додатном подршком у образовању и васпитању. Наведени рад је значајан за теоријско фундирање докторске дисертације и у непосредној је вези са предложеним пројектом.

2. Јовановић, М., Гајић, Ј. и Степановић, Д. (2014). Приврженост школи и посвећеност школским обавезама код ученика са екстернализованим проблемима у понашању. *Учитељ, 32* (2), 243-448.

У раду су представљени резултати истраживања повезаности екстернализованих проблема са факторима проблема у понашању који делују у школској средини. Резултати истраживања указују на постојање слабије привржености школи и посвећености школским обавезама код ученика који испољавају екстернализоване проблеме. Истраживања ове врсте имају кључни значај за разумевање механизама путем којих неадекватна школска клима доприноси појави и одржавању проблема у понашању ученика. Стога је рад у функцији израде теоријско-методолошког оквира докторске дисертације и у непосредној је вези са предложеним пројектом.

3. Јовановић, М., Гајић, Ј. и Степановић, Д. (2014). Породични односи и комуникација у породицама деце са интернализованим проблемима у понашању. *Учитељ, 32* (3), (у штампи).

Истраживање презентовано у овом раду имало је за циљ сагледавање специфичних карактеристика односа и комуникације у породицама деце са интернализованим проблемима. Добијени резултати показују да породице деце са интернализованим проблемима карактерише слабија кохезивност и адаптибилност, неадекватна комуникација и повишено незадовољство својом породицом. Овај рад је непосредно повезан са предложеним пројектом докторске дисертације, који се једним делом односи на природу и порекло интернализованих проблема у понашању током детињства.

4. Јовановић, М. (2014). Комуникација и сарадња између породице и школе. *Београдска дефектолошка школа, 20* (3), (у штампи).

У раду је дат систематичан преглед најновијих емпиријских студија о сарадњи школе и породице. На основу анализе резултата досадашњих истраживања, издвојени су најзначајнији фактори који одређују квалитет комуникације и сарадње између родитеља и стручњака запослених у школи. С обзиром на то да сарадња породице и школе има важну улогу у успостављању адекватне школске климе, тематика овог рада директно је повезана са предложеним пројектом докторске дисертације.

III КРИТЕРИЈУМИ И РАЗЛОЗИ НА ОСНОВУ КОЈИХ СЕ ЗАСНИВА ПОЗИТИВНА ОЦЕНА ДА ЈЕ КАНДИДАТ ПОДОБАН ДА РАДИ ДИСЕРТАЦИЈУ

На основу увида у приложену документацију и на основу анализе објављених радова, Комисија констатује да кандидаткиња Маша Јовановић испуњава све услове за израду докторске дисертације. Маша Јовановић је положила све испите предвиђене програмом докторских студија Универзитета у Београду – Факултета за специјалну едукацију и рехабилитацију и има објављене радове који припадају ужој научној области Теоријски и

методски приступи у превенцији и третману поремећаја понашања и који су непосредно повезани са предложеним пројектом докторске дисертације.

IV ОЦЕНА ПОДОБНОСТИ ПРЕДЛОЖЕНОГ МЕНТОРА

Др Весна Жунић-Павловић, редовни професор запослена је на Факултету за специјалну едукацију и рехабилитацију од 1995. године. У звање редовног професора за ужу научну област Теоријски и методски приступи у превенцији и третману поремећаја понашања изабрана је 2014. године. Ангажована је у реализацији наставе на основним студијама на предметима Методски приступи у превенцији поремећаја понашања и Методски приступи у третману поремећаја понашања, на мастер студијама на предметима Програми превенције и ране интервенције код поремећаја понашања и Индивидуални и групни рад код поремећаја понашања и на докторским студијама на предмету Малолетничка делинквенција: превенција, васпитни рад, образовање, друштвена реакција и извршење санкција. До сада је објавила преко 160 научних радова. Тренутно учествује у реализацији два пројекта које финансира Министарство просвете, науке и технолошког развоја, *Криминал у Србији: феноменологија, ризици и могућности социјалне интервенције* (бр. 47011) и *Социјална партиципација особа са интелектуалном ометеношћу* (бр. 179017).

Најважнији научни радови који је квалификују за ментора предложене докторске дисертације су:

1. Žunić-Pavlović, V., Pavlović, M., Kovačević-Lepojević, M., Glumbić, N., & Kovačević, R. (2013). The relationships between personal resiliency and externalising and internalising problems in adolescence. *Československá Psychologie*, *57* (1), 1-14. (M23)
2. Pavlović, M., Žunić-Pavlović, V., & Glumbić, N. (2013). Students' and teachers' perceptions of aggressive behaviour in adolescents with intellectual disability and typically developing adolescents. *Research in Developmental Disabilities*, *34* (11), 3789-3797. (M22)
3. Žunić-Pavlović, V., Pavlović, M., & Glumbić, N. (2013). Drug use in adolescents with mild intellectual disability in different living arrangements. *Drugs: Education, Prevention and Policy*, *20* (5), 399-407. (M23)
4. Павловић, М. и Жунић-Павловић, В. (2010). Резилијентност адолесцената са интелектуалном ометеношћу. *Настава и васпитање*, *59* (4), 603-617. (M24)
5. Павловић, М. и Жунић-Павловић, В. (2012). Концепт резилијентности у савременој литератури. *Настава и васпитање*, *61* (2), 232-246. (M24)
6. Поповић-Ћитић, Б. и Жунић-Павловић, В. (2007). Концепт спремности заједнице за превентивно деловање. *Социологија*, *49* (2), 127-144. (M24)

Комисија сматра да проф. др Весна Жунић-Павловић испуњава услове прописане Законом о високом образовању, Статутом Факултета и Правилником о докторским академским студијама за ментора предложене докторске дисертације.

V ОЦЕНА ПОДОБНОСТИ ТЕМЕ

Формулација назива тезе

Комисија сматра да је предложени назив докторске дисертације *Повезаност школске климе и проблема у понашању код ученика млађег школског узраста* добро формулисан и да јасно изражава предмет истраживања.

Предмет истраживања

Најшире посматрано, предмет овог истраживања је однос између школске климе и проблема у понашању ученика. Резултати досадашњих истраживања конзистентно потврђују да је учесталост проблема у понашању ученика мања у школама које карактерише позитивна клима. Међутим, расположиви емпиријски подаци не пружају целовиту слику о утицају различитих димензија школске климе на појаву и одржавање одређених проблема у понашању ученика. Предложени пројекат докторске дисертације методолошки се значајно разликује од претходних истраживања. Пројекат је заснован на Хауардовој концептуализацији школске климе, као широког конструкта са осам димензија и емпиријски изведеној дихотомији на екстернализоване и интернализоване проблеме у понашању, која је описана у радовима Ахенбаха и сарадника. Тиме је омогућено сагледавање специфичних веза појединих димензија школске климе са екстернализованим и интернализованим проблемима ученика. Поред тога, пројектом је предвиђено и утврђивање релативног доприноса различитих програмских, процесних и материјалних фактора школског окружења у објашњавању повезаности школске климе и проблема у понашању ученика.

Комисија сматра да предмет истраживања има адекватно научно утемељење у савременим теоријским концептуализацијама и емпиријским истраживањима, као и да поседује потенцијал да допринесе даљем развоју уже научне области Теоријски и методски приступи у превенцији и третману поремећаја понашања.

Познавање проблематике на основу изабране литературе

Предлог пројекта докторске дисертације садржи попис литературе у коме су наведени најрелевантнији теоријски и емпиријски научни радови из области којој припада предложена тема. Предност је дата радовима новијег датума, али су обухваћене и раније објављене студије од фундаменталног значаја за ову проблематику.

На основу увида у попис полазне литературе, Комисија сматра да кандидаткиња има целовит увид у теоријска и емпиријска достигнућа на пољу проучавања повезаности школске климе и проблема у понашању ученика.

Циљеви истраживања

Основни циљ истраживања је утврђивање повезаности квалитета школске климе и проблема у понашању ученика млађих разреда основне школе. Из овако постављеног циља изведени су следећи задаци истраживања: 1) утврђивање учесталости и образаца испољавања проблема у понашању ученика; 2) процена квалитета појединачних димензија школске климе; 3) утврђивање укупног квалитета школске климе; 4) процена програмских, процесних и материјалних фактора школског окружења; 5) утврђивање повезаности програмских, процесних и материјалних фактора школског окружења са квалитетом школске климе; 6) утврђивање повезаности програмских, процесних и материјалних фактора школског окружења са проблемима у понашању ученика.

Комисија је констатовала да су циљ и задаци истраживања јасно и прецизно постављени и усклађени са дефинисаним предметом истраживања.

Очекивани резултати (хипотезе)

Полазна претпоставка истраживања је да негативна школска клима доприноси појави проблема у понашању ученика. У складу с тим, формулисане су следеће хипотезе: 1) школе се међусобно разликују према квалитету школске климе; 2) школе се међусобно разликују према учесталости проблема у понашању ученика; 3) школе се међусобно разликују према

програмским, процесним и материјалним факторима школског окружења; 4) постоји повезаност квалитета школске климе и проблема у понашању ученика.

Комисија оцењује да су хипотезе истраживања добро формулисане и правилно изведене из постављених истраживачких циљева.

План рада

Планом рада је предвиђено да се до краја 2014. године обави прикупљање додатне теоријске и емпиријске грађе и конципирање теоријског дела докторске дисертације који обухвата неколико следећих тема: 1) појам и карактеристике екстернализованих и интернализованих проблема у детињству; 2) појам и основне димензије школске климе; 3) преглед теоријских и емпиријских сазнања о повезаности школске климе са екстернализованим и интернализованим проблемима у понашању ученика. Истраживање ће бити реализовано у београдским основним школама, током 2014/2015. школске године. Предвиђено је да се потребни подаци о школи и ученицима прикупе од наставника и стручних сарадника у просторијама школе. Након тога, приступиће се обради података, анализи и интерпретацији добијених резултата и изради истраживачког дела докторске дисертације. Планирано је да докторска дисертација буде завршена до краја 2015. године.

Комисија сматра да је план рада добро замишљен и да се може остварити у предвиђеним року.

Методе и узорак истраживања

Узорак истраживања ће чинити око 500 ученика млађих разреда основне школе, оба пола. У истраживању ће учествовати шест београдских основних школа, са по једним одељењем првог, другог, трећег и четвртог разреда. Селекција школа и одељења обавиће се методом случајног избора. Изабране школе биће претходно информисане о циљевима и начину истраживања. За учешће ученика у истраживању тражиће се сагласност родитеља.

Потребни подаци биће прикупљени од наставника који добро познају школу и ученике које процењују. За процену проблема у понашању ученика користиће се Ахенбахов систем емпиријски засноване процене (*Achenbach System of Empirically Based Assessment*), за узраст од 6 до 18 година, верзија за наставнике (*Teacher's Report Form – TRF/6–18)* (Achenbach & Rescorla, 2001). Карактеристике школске климе и фактори школског окружења биће испитани применом Профила школске климе (*CFK, Ltd., School Climate Profile*) (Howard et al., 1987).

Комисија сматра да су методе и узорак у складу са предметом и циљем истраживања и да задовољавају савремене методолошке стандарде.

Методе статистичке обраде података

У обради података користиће се методе дескриптивне статистике, фреквенције, проценти, аритметичке средине и стандардне девијације. За тестирање разлика аритметичких средина скорова на скалама и подскалама примењених инструмената користиће се т-тест и анализа варијансе. Корелационим и регресионим анализама испитаће се везе између главних варијабли истраживања које описују школску климу и проблеме у понашању ученика.

Према мишљењу Комисије, предложене методе статистичке обраде података одговарају предмету, циљевима и инструментима истраживања.

VI ЗАКЉУЧАК СА ОБРАЗЛОЖЕНОМ ОЦЕНОМ О ПОДОБНОСТИ ТЕМЕ И КАНДИДАТА

Увидом у приложену документацију, Комисија је констатовала да кандидаткиња Маша Јовановић, мастер учитељ, испуњава све услове за израду докторске дисертације. Маша Јовановић је положила све испите предвиђене програмом докторских студија и има објављене радове из уже научне области Теоријски и методски приступи у превенцији и третману поремећаја понашања, који су непосредно повезани са предлогом пројекта докторске дисертације.

Анализом предлога пројекта докторске дисертације, Комисија је дошла до закључка да предмет истраживања има добро теоријско и емпиријско утемељење, да су истраживачки циљеви и хипотезе јасно формулисани и усклађени са предметом истраживања, као и да је емпиријско истраживање адекватно методолошки конципирано.

На основу предочених чињеница и оцена, Комисија предлаже Већу за мастер, специјалистичке и докторске студије Универзитета у Београду – Факултета за специјалну едукацију и рехабилитацију да кандидаткињи Маши Јовановић одобри израду докторске дисертације под називом *Повезаност школске климе и проблема у понашању код ученика млађих разреда основне школе* и да за ментора именује др Весну Жунић-Павловић, редовног професора Универзитета у Београду – Факултета за специјалну едукацију и рехабилитацију.

У Београду, 20.10.2014. године

_____

др Весна Жунић-Павловић, редовни професор
Универзитет у Београду – Факултет за специјалну едукацију и рехабилитацију

_____

др Бранислава Поповић-Ћитић, ванредни професор
Универзитет у Београду – Факултет за специјалну едукацију и рехабилитацију

_____

др Вељко Банђур, редовни професор
Учитељски факултет Универзитета у Београду